

Hayvanın Tehlike Yaratabilecek Şekilde Serbest Bırakılması (TCK m. 177)

Zeliha ALPSOY

Öğr. Gör., KTO Karatay Üniversitesi, Adalet Meslek Yüksekokulu,
Konya, Türkiye

zeliha.alpsoy@karatay.edu.tr (Sorumlu Yazar / Corresponding Author)

Makale Bilgileri

ÖZET

Makale Geçmişi

Geliş: 08.08.2023

Kabul: 20.11.2023

Yayın: 28.11.2023

Anahtar

Kelimeler:

Soyut tehlike suçu,
Türk Ceza Kanunu m.
177, Somut tehlike
suçu.

Hayvanlar ve insanlar yüzyıllar boyunca birlikte yaşamışlardır. Fakat günümüz modern dünyasında bu birlikteliğe kanunlarla bazı sınırlamalar getirilmiştir. Mevzuat ile gerek insanlardan hayvanlara yönelik gerekse hayvanlardan insanlara yönelik tehlike ya da zarar oluşturan davranışlara yaptırım uygulanması öngörülmüştür. Bu doğrultuda 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) Üçüncü Kısım Birinci Bölüm olan “Genel Tehlike Yaratan Suçlar” başlığı altında m. 177’de “Hayvanın Tehlike Yaratabilecek Şekilde Serbest Bırakılması” suç olarak düzenlenmiştir. Suç, fail açısından özellik göstermekte olup özgü suç niteliğindedir. Seçimlik hareketli ve aynı zamanda bağlı hareketli bir suçtur. TCK m. 177’nin gerekçesinde suçun somut tehlike suçu olduğu ifade edilmiş olmakla birlikte suçun soyut tehlike suçu olduğu yönünde görüşler de vardır. Doktrinde suçun konusunun hayvan olduğu görüşü ağır basmaktadır. Suç resen araştırılan bir suçtur. Suçun unsurlarına ilişkin doktrindeki farklı görüşlere çalışmada yer verilmeye çalışılmıştır. Özellikle sahihsiz hayvanlar tarafından meydana getirilen tehlikelerin suçun kapsamına girip girmediği sorusu cevaplanmaya çalışılmıştır. Yine suça ilişkin yol gösterici nitelikte olan çeşitli Yargıtay ve Danıştay kararları da çalışmada incelenmiştir.

Releasing An Animal In A Way That May Cause Danger (TPC Art. 177)

Article Info

ABSTRACT

Article History

Received: 08.08.2023

Accepted: 20.11.2023

Published: 28.11.2023

Keywords:

Abstract danger
offence, Turkish Penal
Code Art. 177,
Concrete danger
offence.

Animals and humans have been living together for centuries. However, in today's modern world, some restrictions have been imposed on this coexistence by law. With the legislation, it is foreseen to impose sanctions on behaviours that pose danger or harm both from humans to animals and from animals to humans. Accordingly, "Releasing an Animal in a Way That May Cause Danger" is regulated as an offence in Article 177 under the title of "Offences Creating General Danger" in the third part, first section of the Turkish Penal Code (TPC) No. 5237. The crime, shows characteristics in terms of the perpetrator and is a specific offence. It is a result and also a conduct offence. Although it is stated in the preamble of Article 177 of the TPC that the offence is a concrete danger offence, there are also opinions that the offence is an abstract danger offence. The opinion that the subject of the offence is the animal predominates in the doctrine. The offence is an offence that is investigated ex officio. Different opinions in the doctrine regarding the elements of the offence have been tried to be included in the study. In particular, the question of whether the dangers caused by stray animals are within the scope of the offence has been tried to be answered. Various decisions of the Court of Cassation and the Council of State, which are of a guiding nature regarding the offence, have also been examined in the study.

Atf/Citation: Alpsoy, Z. (2023). “Hayvanın Tehlike Yaratabilecek Şekilde Serbest Bırakılması (TCK m. 177)”, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(2), s. 756-773.

“This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)”

Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. // This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

GİRİŞ

Günümüzde hayvanları insanlardan korumaya yönelik çok sayıda düzenleyici işlem vardır. Özellikle 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu, kanun koyucunun hayvanların korunması konusuna bakış açısını ortaya koyması açısından önemli bir düzenlemedir. Bununla birlikte nasıl ki hayvanların onlara yönelik tehlike veya zararlardan korunması gerekiyorsa, insanların da hayvanlardan kaynaklanan tehlike veya zararlardan korunması gerekmektedir¹.

TCK m. 177 “(1) Gözetimi altında bulunan hayvanı başkalarının hayatı veya sağlığı bakımından tehlikeli olabilecek şekilde serbest bırakan veya bunların kontrol altına alınmasında ihmâl gösteren kişi, altı aya kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.” şeklinde düzenlenmiştir. Suç 765 sayılı TCK’daki “Araba ve Hayvanların İdare ve Muhafazasında Kusur” başlıklı Altıncı Fesil m. 563 ve m. 564’te düzenlenen suçlara tekabül etmektedir². Madde 563’te hangi hareketlerle suçun işlenebileceği tek tek sayılmıştır. Bu suçun oluşması için hareketlerin icrası yeterli görülmüş ve bir zararın ortaya çıkması aranmamıştır. Bir zararın ortaya çıkması durumundaysa olaya zarar suçunun hükümlerinin uygulanması gerekmektedir³. Madde 564’te düzenlenen suçun oluşması için maddede sayılı hareketlerden birinin icra edilmesi ve hareket nedeniyle başkası için tehlike oluşması aranmaktadır⁴.

Genel hükümler uyarınca hayvanın sahibi, hayvandan kaynaklanacak tehlikeleri önlemekle yükümlüdür, bu nedenle hayvanın tehlike yaratmaması konusunda garantördür. Yine hayvanın bakımını kısa süreli üstlenen kişi de Borçlar Kanunu m. 67 gereği garantör olarak kabul edilmelidir⁵. Bu nedenlerle hayvanın hareketlerinin TCK m. 177 dışında bir suçun oluşmasına sebep olması durumunda, hayvanın sahibi ya da hayvanın bakımını kısa süreli üstlenen kişinin bu suçtan sorumlu tutulması gerekir.

İnsanlar yüzyıllar içerisinde çok farklı sebeplerle bir araya gelerek şehirler kurmuş ve bu şehirlerde birlikte yaşamışlardır. Özellikle hayvanlardan kaynaklanan tehlikelerle böylelikle mücadele edebilmiş ve güvenlik zafiyetlerini en aza indirmişlerdir. TCK m. 177 ile düzenlenen suç insanların güven içerisinde yaşama ihtiyaçlarının karşılanmasına hizmet etmektedir.

I. KARŞILAŞTIRMALI HUKUK

Alman ceza yasasında tehlike suçlarının düzenlendiği “Toplum İçin Genel Tehlike Yaratan Suçlar” başlığı altında TCK m. 177’ye karşılık gelen bir suçun düzenlenmediği görülmektedir⁶. Bununla birlikte sahipsiz hayvanlar açısından konunun suç olarak düzenlenmesine ihtiyaç

¹ Yenerer Çakmut, Özlem. “Türk Ceza Yasası’nda Hayvanın Tehlike Yaratabilecek Şekilde Serbest Bırakılması Suçu (TCK m.177)”, *Prof. Dr. Mehmet Akad’a Armağan*, Der Yayınları, İstanbul, 2012, s. 930.

² Yenerer Çakmut s. 930.

³ Parlar, Ali/Hatipoğlu, Muzaffer. *Uygulamada Sulh Ceza Davaları (Açıklamalı-İçtihatlı)*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2003, s. 784.

⁴ Parlar/Hatipoğlu, s. 787.

⁵ Akbulut, Berrin. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 8. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, s. 341-342.

⁶ Bakınız, Yenisey, Feridun/Plagemann, Gottfried. *Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch*, Beta Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2015.

birakmayacak başka düzenlemeler mevcuttur. Almanya’da sahipsiz hayvanlar “Tierheim” isimli kuruluşlar tarafından toplanmakta ve bakımları barınaklarda yapılmaktadır⁷.

Kanada’da hukukumuzla paralel olarak hayvan sahipleri hayvanlarının meydana getirdiği zarar ve tehlikelerden sorumludur. Burada da Almanya’da olduğu gibi sahipsiz hayvanların sokakta kendi başlarına yaşamaları benimsenmemiştir⁸.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) hayvanlara ilişkin olarak iki tür koruma benimsemiştir. Birinci koruma yönteminde hayvanlar eşya olarak kabul edilmiş ve hayvan sahiplerine hayvanlarına ilişkin çeşitli kısıtlamalar getirilebileceği kabul edilmiştir. İkinci tür hayvanlar ise mal olarak kabul edilmemiştir. Bu hayvanlar; vahşi, başıboş ya da terk edilmiş hayvanlardır. Bu hayvanlar sağlıklı, dengeli ve sürdürülebilir bir çevrenin parçası olarak sözleşme tarafından korunmaktadır. Sözleşmenin 8. maddesiyle devlete hayvanların kontrolüyle halk sağlığını sağlama ve geliştirme yükümlülüğü verilmiştir⁹.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından başıboş hayvanlar kaynaklı tehlike ya da zararlara ilişkin davalara bakıldığında 9718/03¹⁰ nolu başvuruya konu olayda; başvuran, başıboş köpekler tarafından saldırıya uğramış ve yaralanmıştır. Olaya ilişkin Romanya mahkemeleri davacı tarafın yanlış gösterilmesi sebebiyle davayı kabul etmemiş, AİHM ise burada davalı tarafı belirleme yükümlülüğünün başvuruca yüklenmesinin AİHS m. 6/1 kapsamında bir hak ihlali olduğuna karar vermiştir. Kararda ülke iç hukukuna da değinilmiş olup, Bükreş Belediye Meclisinin Bükreş’te hayvanların yetiştirilmesi, bakımı ve dolaşımına ilişkin 16 Mayıs 1996 tarihli ve 75 sayılı Kararı, başıboş köpeklerin toplanarak gerekli tedavi ve bakımların yapıldıktan sonra talep varsa alındıkları alana iade edilecekleri ve bu talepte bulunanların köpeklerin sorumluluğunu üstleneceği şeklindedir. AİHM yıllık raporunda da bu davaya değinerek dava hakkında başıboş köpeklerin halk sağlığı ve kamu güvenliği için bir tehdit olduğu vurgulanmıştır¹¹.

AİHM’e yansıyan ve başıboş köpeklerin saldırısı nedeniyle ölümle sonuçlanan bir başka davada; başvuran, köpeklerin jandarmaya ait olduğunu iddia ederek şikayetçi olmuştur. Yapılan incelemede köpeklerin jandarmaya ait olmaması nedeniyle talep bu açıdan kabul edilmemiştir. Konu; kasıt olmadan yaşam hakkının sona ermesi açısından değerlendirilmiş ve bir tehlike suçu olan TCK m. 177 dosyada tartışılmamıştır. Mahkeme başıboş köpekler tarafından meydana getirilen bu olay ışığında, olayı meydana getiren köpek sayısının az ve olayın yerleşim yeri dışında meydana gelmiş olması nedeniyle AİHS m. 2 kapsamında pozitif yükümlülüklerle aykırılığın söz konusu olmadığı ifade edilmiştir¹². Kararı konumuz açısından değerlendirdiğimizde başıboş

⁷ Aydoğdu, Murat/Meral, Ö. Oğuzhan. “Sahipsiz Köpeklerin Popülasyonunun Kontrol Altına Alınması ve Buna İlişkin Hukuki Altyapının Oluşturulması”, *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, C.21, S. Özel Sayı, 2019, s. 2143, <https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2019/09/MURAT-AYDOGDU-OGUZHAN-MERAL.pdf>, (Erişim Tarihi: 25.07.2023).

⁸ Aydoğdu/Meral, s. 2144.

⁹ AİHM, Büyük Daire, Herrmann v. Almanya, Başvuru no: 9300/07.

¹⁰ AİHM, 3. Daire, Georgel and Georgeta Stoicescu v. Romanya, Başvuru no: 9718/03.

¹¹ Bakınız, Short survey of the main judgments and decisions delivered by the Court in 2011, s. 96, https://www.echr.coe.int/d/short_survey_2011_eng?p_1_back_url=%2Fsearch%3Fq%3Dstray%2Bdoag, (Erişim Tarihi: 25.07.2023).

¹² AİHM, 2. Daire, Berü v. Türkiye, Başvuru no:47304/07.

hayvanlar tarafından yerleşim yerleri içerisinde meydana getirilebilecek olan tehlikelerin önlenmesi noktasında devlete pozitif bir yükümlülük yüklendiği sonucuna ulaşılmaktadır.

II. KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Hayvan tutan ya da bulunduran insanlara bu hayvanlardan kaynaklanabilecek tehlikeleri önleme yükümlülüğü getirilmiştir. Madde ile *başkalarının hayat veya sağlık haklarına yönelik tehlikenin önlenmesini sağlanmak istenmiştir*¹³.

İnsanların hayat ve sağlıklarına yönelik tehlikelerin önlenmesinde kamu yararı bulunmaktadır¹⁴. Kamusal alanda bulunan kişinin tehlike yaratan bir hayvan nedeniyle güvende olma hissini kaybetmemesi gerekir. İnsanlar kendilerini tehlike yaratan hayvan nedeniyle buldukları yerden ayrılma mecburiyeti içinde hissetmemeli ve yine bu hayvan nedeniyle korkmak durumunda bırakılmamalıdır¹⁵.

III. SUÇUN UNSURLARI

A. Maddi Unsur

1. Fail

Bir hayvanı gözetimi altında bulundurmakla yükümlü olan herkesin bu suçun faili olabilmesi mümkündür. Bununla birlikte maddede hayvana sahip olmak koşul olarak aranmadığı için hayvan sahibi dışındaki kişiler de suçun faili olabilir¹⁶. Gözetim, kelime anlamı olarak nezaret ve himaye anlamlarına gelmektedir¹⁷. Suçun faili, hayvanı gözetimi altında bulunduran kişidir. Bu nedenle suç özgü suç niteliğindedir¹⁸.

Hayvan; beslenmek, barındırılmak ya da bir işte kullanılmak üzere gözetim altında bulundurulabilir¹⁹. Yargıtay bir kararında herhangi bir sebeple bir hayvanı gözetimi altında bulunduran, bir hayvanı besleyen ya da barındıran kişilere yönelik olarak bu hayvanlardan

¹³ Yaşar, Osman/Gökcan, Hasan Tahsin/Artuç, Mustafa. *Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*, Cilt 4, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 5503; Yenener Çakmut, s. 933.

¹⁴ Taşkın, Ozan Ercan. “Genel Tehlike Yaratan Suçlara İki Örnek: İnşaat veya Yıkımla İlgili Emniyet Kurallarına Uymama ve Hayvanın Tehlike Yaratabilecek Şekilde Serbest Bırakılması Suçları”, *Ceza Hukuku Dergisi*, C. 11, S. 32, Aralık 2016, s. 75.

¹⁵ Cristian Lupidi/Maurizio Marchi. *Prontuario dei Reati per la Polizia Locale*, 50 Casi Svolti, Maggioli Editore, Rimini 2014, s. 132, Naklen, Taşkın, s. 76.

¹⁶ Hafizoğulları, Zeki/Özen, Muharrem. *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar*, 3. Basım, US-A Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 36.

¹⁷ <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 27.02.2023).

¹⁸ Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5502; Memiş Kartal, Pınar. *Özel Ceza Hukuku -Cilt V- Genel Tehlike Yaratan, Çevreye Karşı ve Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar (TCK m. 170-196) (Özel Ceza Hukuku)*, “Hayvanın Tehlike Yaratabilecek Şekilde Serbest Bırakılması”, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 126; Yenener Çakmut, s. 933; Bahadır, Uğur. “Hayvanın Tehlike Yaratabilecek Şekilde Serbest Bırakılması (TCK m. 177)”, *TAAD*, C. 7, S. 24, Ocak 2016, s. 602, <https://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php>, (Erişim Tarihi: 10.03.2023).

¹⁹ Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5503.

insanlara yönelik bir zarar tehlikesinin doğmasını engelleyici tedbirleri almak ve hayvanları kontrol altına almakla yükümlü olduklarını ifade etmiştir²⁰.

Bu başlık altında Danıştay'ın sahipsiz hayvanlar tarafından verilen zararların tazminine ilişkin verdiği kararlar ışığında da bir değerlendirmenin yapılması gerekir. 5199 sayılı Kanun m. 6/4'te sahibi olmayan ya da güçten düşen hayvanların, oluşturulan merkezlerde kısırlaştırma, aşılama ve rehabilitasyon yapıldıktan sonra öncelikle alındıkları ortamlara bırakılması yönünde bir düzenleme yapılmıştır. 5199 sayılı Kanun Ek m. 1/1 ile sahibi olmayan, güçten düşen ya da tehlikeli hayvanların rehabilitasyonu için belediyelere bakımevi kurma görevi verilmiştir. Köy ve il özel idareleri açısından ise 5302 sayılı Kanun ve 442 sayılı Kanun'daki düzenlemelere bakılarak sahipsiz hayvanların kimin sorumluluğunda olduğunun belirlenmesi gerekir. Bu kanunlar ve idare hukukunun sübzidiyarite (ikincillik) ilkesi uyarınca, köy idaresinin, sınırları içerisinde bulunan sahipsiz hayvanlara ilişkin olarak 5199 sayılı Kanun'la öngörülen yükümlülükleri yerine getiremediği hallerde il özel idaresinin bu yükümlülükleri yerine getirmesi gerekmektedir²¹. Maddenin 3. fıkrasında sahipsiz köpeklerin rehabilite ve kısırlaştırma işlemlerinin ardından sağlıklarına kavuştuktan sonra alındıkları ortamlara bırakılacağı düzenlenmiştir. 5199 sayılı Kanun m. 3'te hayvanlara ilişkin çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Fakat kanunda günlük yaşamda kullanılan sokak hayvanı kavramı tanımlanmamıştır. Doktrinde sokak hayvanı kavramı; sahibi olmayan, sokakta doğmak ya da sokağa terk edilmek suretiyle sürekli sokakta yaşayan başıboş hayvan şeklinde tanımlanmaktadır²². Madde 3/p'de ise sahipsiz hayvanların rehabilite edileceği düzenlenmiştir. Buradan hareketle günlük dilde kullanılan sokak hayvanları kavramının 5199 sayılı Kanun'daki sahipsiz hayvanlar kapsamında yer aldığı sonucuna ulaşılmaktadır²³. Sokak hayvanlarına, kanunun deyişiyle sahipsiz hayvanlara ilişkin sorumluların belirlemesi bu şekilde yapılmıştır. Bu hayvanlar tarafından saldırıya uğrayıp zarar gören kişilerce zararlarının tazmini için açılan davalara bakıldığında, Danıştay'ın 15.11.2018 tarihli kararında 5199 sayılı Kanun gereğince valilik ve belediyelerin saldırgan davranış sergileyen sokak hayvanlarını toplamak ve rehabilite etmek yükümlülüklerinin bulunduğu ve bu yükümlülüklerini yerine getirmemeleri nedeniyle kusurlu olduklarına karar vermiştir²⁴. 19.03.2015 tarihli karar; belediyelerin sokak köpeklerine ilişkin sorumluluğunun bu hayvanların bakım ve kontrollerinin tamamlanıp alındıkları ortama bırakıldıktan sonra da devam ettiği, kamu hizmetinin devamlılığı ilkesi gereğince bu aşamadan sonra oluşan zararlardan da sorumlu olduğu yönündedir²⁵. 12.03.2021 tarihli kararda saldırgan sokak köpeklerini toplayıp rehabilite etme görevinin gereğince yapılmaması nedeniyle

²⁰ Yargıtay 8. CD., 1.3.2018, E. 2017/15053, K. 2018/2242. www.lexpera.com.tr (Erişim Tarihi: 10.03.2023).

²¹ Akkoyunlu, Sencer Abdullah. "Mahalli İdarelerin Sokak Köpeklerinin Verebileceği Zararlar ile İlgili Yükümlülükleri ve Bu Yükümlülüklerin Mahalli İdareler Arasındaki İlişkiler Bakımından Değerlendirilmesi", *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 27, S. 46, 2022, s. 34-38, (Erişim Tarihi: 10.03.2023).

²² Kandır, Emine Hesna. "Sokakların Yuvasız Sakinleri", *Ayrıntı Dergisi*, C. 2, S. 21, 2014, s. 9, <https://dergiayrinti.com/index.php/ayr/article/view/456/805>, (Erişim Tarihi: 10.03.2023).

²³ Danıştay bir kararında sokak köpeği tarafından verilen zararın sorumluluk tespiti noktasında sahipsiz hayvan kavramını da kullanmıştır. Bakınız, Danıştay 8. D., 12.3.2021; E. 2020/7528, K. 2021/1532. www.lexpera.com.tr (Erişim Tarihi: 10.03.2023).

²⁴ Danıştay 8. D., 15.11.2018; E. 2012/6599, K. 2018/6994, www.lexpera.com.tr (Erişim Tarihi: 10.03.2023); Danıştay benzer nitelikli bir karardaysa hükmedilen tazminat miktarı yönünden karar hukuka aykırı bulunarak bozulmuştur, bakınız, Danıştay 8. D., 8.5.2019; E. 2014/7091, K. 2019/4371. www.lexpera.com.tr (Erişim Tarihi: 10.03.2023).

²⁵ Danıştay 8. D., 19.3.2015; E. 2011/1249, K. 2015/2041. www.lexpera.com.tr (Erişim Tarihi: 10.03.2023).

valilik, büyükşehir belediyesi ve büyükşehir ilçe belediyesinin ortaya çıkan zarardan birlikte sorumlu oldukları ifade edilmiştir²⁶. Görüldüğü üzere Danıştay kararlarında; sokak köpekleri tarafından insanların zarar görmesi durumunda valilik, büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyelerinin doğan zarardan sorumlu oldukları kabul edilmektedir. Bu durumu TCK m. 177 kapsamında ele aldığımızda karşımıza şu sorular çıkmaktadır; sokak hayvanı tarafından meydana gelen tehlikeler açısından zikredilen tüzel kişilerin yetkililerinin sorumluluğu doğar mı? TCK m. 177’de suçun hayvanın serbest bırakılması veya kontrol altına alınmada ihmal gösterilmesi şeklinde işlenebileceği ifade edilmiştir. Danıştay kararları ve mevzuata bakıldığında zikredilen tüzel kişilerin saldırgan hayvanları rehabilite etme hususunda sorumlulukları bulunduğu görülmektedir. Suçun failinin hayvanın sahibi olması gerekmemekte, fakat hayvanı gözetim altında bulundurması gerekmektedir. Tüm hususlar birlikte değerlendirildiğinde, sahihsiz hayvanlar tarafından başkalarının hayatı ya da sağlığı üzerinde tehlike oluşturan bir hareket sergilenmesi durumunda rehabilite etme noktasındaki eksiklik nedeniyle rehabilite sürecini yürüten görevlilerin suçun faili olabileceği sonucuna ulaşılabilir²⁷. Uygulamada TCK m. 177 uyarınca bir kamu görevlisinin cezai sorumluluğuna gidilip gidilmediği hususuna ilişkin olarak; Uyap sistemine kişi meslek bilgilerinin hatalı ya da hiç girilmemesi ihtimalleri nedeniyle, TCK m. 177 uyarınca bir kamu görevlisi hakkında soruşturma ya da kovuşturma açılıp açılmadığı yönündeki bilgiye Adalet Bakanlığı tarafından istatistiklerde yer verilmemektedir²⁸.

2. Mağdur

Suç kanunda, topluma karşı suçlar içerisinde düzenlenmiştir. Suçun mağduru hayvandan kaynaklanan tehlikeye maruz kalabilecek kişiler ve toplumdur²⁹. Failin maddede belirtilen hareketi gerçekleştirmesi sonucunda tehlikeye maruz kalan kişi dar anlamda mağdur olarak, toplumu oluşturan herkes ise geniş anlamda mağdur olarak kabul edilebilir³⁰.

3. Suçun Konusu³¹

Hareket konuya yönelmektedir³². Tehlike suçlarında suçun konusu üzerinde hareket ile bir zarar tehlikesi meydana getirilmektedir³³. Suçun konusunun hayvan olduğu yönünde görüşler vardır³⁴. Hayvan suçun unsuru olmakla birlikte konusu değildir. Suçun konusu, hayvanın üzerinde

²⁶ Danıştay 8. D., 12.3.2021; E. 2020/7528, K. 2021/1532. www.lexpera.com.tr, (Erişim Tarihi: 10.03.2023).

²⁷ Taşkın, büyük bir köpeğin kamusal alanda serbest bırakılması durumunda suçun oluşacağı görüşündedir. Bakınız, Taşkın, s. 78.

²⁸ Adalet Bakanlığı, E-15705087-252.02-79529 Sayı ve 15.03.2023 Tarihli cevap yazısı.

²⁹ Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5503; Özgenç, İzzet. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 16. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 226.

³⁰ Özgenç, s. 226.

³¹ Doktrinde suçun konusu kavramı yerine “suçun maddi konusu”, hukuki değer kavramı yerine ise “suçun hukuki konusu” kavramlarını kullanan yazarlar bulunmaktadır. Bakınız, Özgenç, s. 219, dipnot no:193.

³² Önder, Ayhan. *Ceza Hukuku Dersleri*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1992, s. 170.

³³ Önder, s.175.

³⁴ Hafizoğulları/Özen, s. 37; Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5503; Bahadır, s. 603.

tehlike yarattığı şeydir³⁵. Buradan hareketle suçun konusunun hareket neticesinde tehlike ile karşı karşıya kalan kişi olduğu kanaatindeyiz.

4. Hareket

Suç hayvanın serbest bırakılması ya da hayvanı kontrol altına alma noktasında bir ihmalin gösterilmesi suretiyle işlenebilir. Bu iki hareketten birinin yapılması suçun tamamlanması için yeterlidir³⁶. Zararın meydana gelmemesi suçun tamamlanmasına engel teşkil etmez³⁷. Kanunun gerekçesine bakıldığında suç somut tehlike suçu olarak ifade edilmiştir. Doktrinde de bu yönde görüşler bulunmaktadır³⁸. Gerekçeye göre olayda zarar tehlikesi doğmamışsa bu suç oluşmaz³⁹. Yargı kararlarında da doktrin ve gerekçeye uyumlu bir şekilde suç somut tehlike suçu olarak ifade edilmektedir⁴⁰. Bu tür suçlarda hareketle gerçekten bir tehlikenin ortaya çıkması aranmaktadır. Soyut tehlike suçlarında ise hareketin icrası yeterli olup hareketin icrasıyla suçun konusu üzerinde tehlikenin meydana geldiği kabul edilmektedir⁴¹. Suçun somut tehlike suçu olduğunu benimseyen görüşe göre kanunda tanımlı hareket gerçekleştirilmekle birlikte başkalarının hayat veya sağlığı üzerinde tehlike oluşmamışsa suç oluşmayacaktır⁴².

Bir görüşe göre suç, potansiyel tehlike suçudur⁴³. Bu tür suçlar soyut tehlike suçlarının alt dalı şeklinde ifade edilmektedir⁴⁴. Burada hareketin başkalarının hayatı veya sağlığı üzerinde tehlike oluşturmaya elverişli olması yeterlidir. Suçun oluşması için bu tehlikenin ortaya çıkması şart değildir⁴⁵. Maddede suçun oluşması için ortaya somut bir tehlikenin çıkması aranmamış, hareketin bir tehlikeyi ortaya çıkarabilecek şekilde gerçekleştirilmesi aranmıştır⁴⁶. Ayrıca somut tehlike suçu biçiminde kabul edilebilmesi için maddede “tehlikeli olacak biçimde” gibi bir ifadeye

³⁵ Memiş Kartal, Pınar. “Türk Ceza Hukukunda Hayvanın Tehlike Yaratabilecek Şekilde Serbest Bırakılması veya Kontrol Altına Alınmasında İhmal Suçu (TCK. m.177)”, *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan*, C. 21, S. Özel Sayı, 2019, s. 334, <https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2019/09/PINAR-MEMIS-KARTAL.pdf>, (Erişim Tarihi: 23.03.2023).

³⁶ Hafizoğulları/Özen, s. 37; Yenerer Çakmut s. 934.

³⁷ Memiş Kartal, *Özel Ceza Hukuku*, s. 131.

³⁸ Özgenç, s. 222; Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5502; Memiş Kartal, *Özel Ceza Hukuku*, s. 125; Bahadır, s. 601; Ünal, Osman Gazi. “Tehlike Suçu ve Zarar Suçu Arasındaki Suçların İçtimaı Konusunun Uzlaştırma Kurumu Bakımından Sonuçları”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 30, S. 2, 2022, s. 869, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1882513>, (Erişim Tarihi: 10.03.2023); Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 14. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 121.

³⁹ TCK m. 117 gerekçe. (Lexpera).

⁴⁰ Yargıtay CGK., 20.2.2020, E. 2019/574, K. 2020/121; Yargıtay 8. CD., 1.3.2018, E. 2017/15053, K. 2018/2242. www.lexpera.com.tr, (Erişim Tarihi: 10.03.2023).

⁴¹ Özgenç, s. 221-222.

⁴² Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5504.

⁴³ Akbulut, s. 436; Kılıç, Ahmet. "Tehlike Arz Eden Hayvanı Sokağa Terk Etme Kabahatinin İçtima Hükümleri ve Non Bıs In Idem İlkesi Bağlamında Değerlendirilmesi", *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 2, Aralık 2022, s. 636, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2563295>, (Erişim Tarihi: 10.03.2023); Ersoy, Uğur. “Ceza Hukukunun Gri Alanı: Tehlike Suçları”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, C. 11, S. 41, 2020, s. 57, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1491393>, (Erişim Tarihi: 23.03.2023); Doğan, Koray. “Tehlike Suçu ile Zarar Suçları Arasındaki Suçların İçtimaı Sorunu”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S. 16, 2014, s. 183; Bekar, Elif. *Objektif Cezalandırılabilirlik Koşulları Bağlamında Türk Ceza Kanunu'nda Yer Alan Suçlar*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 256, (Lexpera, Erişim Tarihi: 23.03.2023).

⁴⁴ Akbulut, s. 435; Doğan, s. 184.

⁴⁵ Kılıç, s. 636; Bekar, s. 256.

⁴⁶ Bekar, s. 256.

yer verilmesi gerekirdi⁴⁷. Maddenin düzenleniş biçiminden hareketle suçun soyut tehlike suçu kapsamında bulunan bir potansiyel tehlike suçu olduğu yönündeki görüşe katılmaktayız. Konuya ilişkin başka bir görüşe göre ise, suçun somut ya da soyut tehlike suçu olduğu noktasında şüphe bulunması durumunda, şüphenin lehe yorumlanması ilkesi uyarınca suçun somut tehlike suçu olduğu kabul edilebilir⁴⁸.

Kanaatimizce suç, soyut tehlike suçu kapsamında olan bir potansiyel tehlike suçu olduğu için tehlike arz eden hayvanların ağızlıksız ve tasmasız dolaştırılması TCK m. 177'deki suçun oluşması için yeterlidir⁴⁹. Failin TCK m. 177'deki hareketi sergilemesiyle birlikte zarar ortaya çıkarsa, fail bu zarar açısından kast ya da taksirinin varlığına göre sorumlu tutulacaktır⁵⁰.

Suçun oluşabilmesi için, hayvanın tehlike oluşmasına neden olacak şekilde serbest bırakılması veya kontrol altına alınmasının ihmali edilmesi gerekir. Suçun oluşması için bu hareketlerden bir tanesinin icra edilmesi yeterli olduğundan suç, seçimlik hareketli⁵¹ ve bu hareketlerden başka bir hareketle işlenemeyeceğinden bağlı hareketli bir suçtur⁵².

Serbest bırakmak, salıvermek anlamına gelmektedir⁵³. Hayvanın serbest bırakılması suçun oluşması için aranan ilk harekettir. Bu hareket icrai niteliktedir. Hayvanın yularının bırakılması bu harekete örnek olarak gösterilebilir⁵⁴.

Hayvanın kontrol altına alınmasında ihmali gösterme, suçun oluşabilmesi için aranan ikinci harekettir. Hareket tehlikeli bir durumda hayvanı kontrol altında bulundurmamakla yükümlü olan kişinin yükümlülüğünü yerine getirmemesi olarak ifade edilmektedir. Madde düzenlenmesinden anlaşılacağı üzere hareket ihmali nitelikte bir harekettir. Köpeğin tasmağını sıkı şekilde tutmayan ve bu nedenle köpeği elinden kaçıran kişinin hareketi buraya örnek gösterilebilir⁵⁵.

Sözlükte hayvan “*insan ve bitki dışındaki canlı*” olarak tanımlanmaktadır⁵⁶. Kontrol altına alınabilen hayvanlar bu kapsamda değerlendirilmektedir. Hayvan evcil olabileceği gibi vahşi bir hayvan da olabilir⁵⁷. Evcil hayvan evde bakılması mümkün, insana alışmış olan hayvanı ifade etmektedir⁵⁸. Vahşi hayvan ise ehlileştirilemeyen hayvan olarak tanımlanmaktadır⁵⁹. 5199 sayılı Kanun m. 3'te gözetim altındaki hayvan kavramı tanımlanmıştır. Fakat madde içeriğine bakıldığında tanımlanan tüm hayvanların gözetim altına alınabilecek nitelikte hayvanlar olduğu

⁴⁷ Doğan, s. 183.

⁴⁸ Maden, Mehmet. “Bir Tehlike Suçu Olarak “Gürültüye Neden Olma” (TCK, m. 183) ve Tehlike Suçlarına İlişkin Genel Tespitler”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXV, S. 1, 2021, s. 431–470, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1546662>, (Erişim Tarihi: 10.03.2023), s. 449.

⁴⁹ Kılıç, s. 636.

⁵⁰ TCK m. 117 gerekçe. (Lexpera)

⁵¹ Yenerer Çakmut s. 934.

⁵² Yenerer Çakmut s. 934; Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5503.

⁵³ Yılmaz, Ejder. *Hukuk Sözlüğü*, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2005, s. 1085.

⁵⁴ Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5504.

⁵⁵ Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5504.

⁵⁶ Yılmaz, s. 468.

⁵⁷ Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5503.

⁵⁸ <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 10.02.2023).

⁵⁹ <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 10.02.2023).

görülmektedir⁶⁰. Hayvan ölmüşse bu hayvandan kaynaklanan bir tehlikenin ortaya çıkması durumunda TCK m. 177'deki suç oluşmayacaktır. Hayvanın sakin tabiatlı bir hayvan olması da suçun oluşması için önemli değildir⁶¹.

Bir hayvanı kontrol altına almak için neyin yapılması gerektiği hayvanın ve olayın özelliklerine göre farklılık gösterecektir. Hayvanı gözetim altında bulunduran kişi olayın özelliklerine göre hareket etmelidir⁶². Hayvanı serbest bırakma icrai nitelik arz ederken, hayvanın kontrol altına alınmaması ihmali nitelik arz etmektedir⁶³. Madde kapsamında ihmal ifadesi geçtiği için suç gerçek ihmali suç niteliğindedir⁶⁴. Yargıtay da suçun, ihmali hareket açısından gerçek ihmali suç olduğunu ifade etmekte⁶⁵ ve bunlar sırf hareket suçları kapsamında değerlendirilmektedir. Yani bu tür suçların tamamlanabilmesi bir neticenin varlığına bağlı değildir⁶⁶. Sırf hareket suçlarının hepsi soyut tehlike suçu niteliğindedir. Fakat bu tüm soyut tehlike suçlarının aynı zamanda sırf hareket suçu olduğu anlamına gelmemektedir⁶⁷. Hayvan dışıklarının çevreye bırakılması salgın hastalıkların yayılması açısından bir tehlike arz etmektedir⁶⁸. Fakat olayda suçun hareket unsuru gerçekleşmemişse sadece hayvan dışığının temizlenmemesi bu suçun meydana gelmesini sağlamayacaktır.

Fail başlığında sahipsiz hayvanları rehabilite etmekle görevli olan kamu görevlilerinin suçun faili olabileceği ifade edilmişti. Fakat sokaklarda yaşayan binlerce sahipsiz hayvan kendi doğası gereği her an bir tehlikeye sebep olabilir. Bu nedenle rehabilitasyon sürecinde görevli olan kişiler açısından hayvan tarafından tehlike meydana getirilmesi anının bilinmesi mümkün değildir⁶⁹. Tehlike anında başka bir yerde olan görevlinin fiziksel olarak hayvanı kontrol altına alması da mümkün değildir⁷⁰. Bu nedenle görevlilerin ihmali hareket açısından sorumlulukları yoluna gidilmemesi gerektiği kanaatindeyiz. Bu durum da karşımıza şu çelişkiyi çıkarmaktadır. Özel hukuk kişinin gözetimindeki hayvan tarafından tehlike yaratılması durumunda TCK m. 177 olaya uygulanabilirken, kamu tüzel kişinin gözetimi altındaki sahipsiz bir hayvan tarafından aynı durum gerçekleştiğinde olaya TCK m. 177 uygulanamamaktadır.

Taşıt yolu üzerinde hayvan bulundurulması ya da başıboş bırakılması zorunlu bir halin var olması şartıyla mümkündür. Aksi halde bu durum 2918 sayılı Kanun m. 69 ile yasaklanmıştır⁷¹. Yargıtay küçükbaş hayvanların yola çıkması nedeniyle oluşan maddi hasarlı trafik kazasında sanığın 2918 sayılı Kanun m. 69/2'den sorumlu tutulması gerektiğine karar vermiştir⁷².

⁶⁰ Memiş Kartal, *Özel Ceza Hukuku*, s. 129.

⁶¹ Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5503.

⁶² Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5504.

⁶³ Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5504.

⁶⁴ Akbulut, s. 323-324.

⁶⁵ Yargıtay CGK., 10.2.2022, E. 2021/281, K. 2022/78. www.lexpera.com.tr, (Erişim Tarihi: 10.03.2023).

⁶⁶ Akbulut, s. 324.

⁶⁷ Doğan, s. 182, dipnot:18.

⁶⁸ Kandır, s. 11.

⁶⁹ Akbulut, s. 303.

⁷⁰ Koca/Üzülmez, s. 394; Akbulut, s. 303.

⁷¹ Taşkın, s. 78.

⁷² Yargıtay 8. CD., 30.5.2016, E. 2016/5773, K. 2016/7017. www.lexpera.com.tr, (Erişim Tarihi: 10.03.2023).

5. Netice

Suç icrai ya da ihmali şekilde işlenebilmektedir. Suçu oluşturan hareketin kişilerin hayatı veya sağlığı üzerinde tehlike oluşturmaya elverişli olması gerekir⁷³. Tehlike kavramı zarar ihtimalinin ortaya çıkması olarak ifade edilmektedir⁷⁴. Suç *salt hareket suçu* olup, suçun tamamlanabilmesi için bir neticenin gerçekleşmesi aranmaz⁷⁵. Yargıtay'ın bir kararında da suçun tamamlanabilmesi için bir neticenin gerçekleşmesinin aranmadığı belirtilmektedir⁷⁶. Kanaatimizce de suç soyut tehlike suçu kapsamında yer aldığı için suçun oluşması için bir neticenin gerçekleşmesi gerekmemektedir⁷⁷.

6. Nitelikli Haller

Kanunda suça ilişkin olarak suçu ağırlaştırıcı ya da suçu hafifleten bir neden düzenlenmemiştir.

B. Manevi Unsur

TCK m. 177 ile düzenlenen suç kasten işlenen bir suçtur. Hareketin taksirle gerçekleştirilmesi mevzuatımızda suç olarak düzenlenmemiştir⁷⁸. Suç olası kastla işlenebilir. Failin bir saik ya da amaç ile hareket etmiş olması ya da olmaması manevi unsurun oluşması açısından önem taşımaz⁷⁹.

Fail tehlikenin oluşacağını öngörmekle birlikte bir zararın oluşacağını öngörmemiş ve zarar oluşmuşsa, örneğin biri yaralanmışsa taksirinden sorumlu tutulur. Bununla birlikte fail zararın oluşacağını öngörmüş, hareketi gerçekleştirmiş ve zarar oluşmuşsa zarar açısından artık kastından sorumludur⁸⁰.

Hata durumunda hatanın esaslı hata olması halinde fail hatasından yararlanabilir. Kastı kaldıran bir hata durumundaysa failin sorumluluğuna gidilmeyecektir⁸².

⁷³ Memiş Kartal, *Özel Ceza Hukuku*, s. 131

⁷⁴ Akbulut, s. 659.

⁷⁵ Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5503; Akbulut, s. 341.

⁷⁶ Yargıtay CGK., 10.2.2022, E. 2021/281, K. 2022/78. www.lexpera.com.tr, (Erişim Tarihi: 10.03.2023).

⁷⁷ Doktrinde suçu somut tehlike suçu olarak kabul eden bir görüş bulunmakta olup somut tehlikeyi netice kapsamında değerlendiren yazarlar bulunmaktadır. Görüş hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız, Akbulut, s. 358; Ersoy, s. 42-43; Doğan, s. 185.

⁷⁸ Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5504; Hafizoğulları/Özen, s. 38; Malkoç, İsmail. *Açıklamalı Türk Ceza Kanunu*, Cilt 3, Sözkese Matbaacılık, Ankara, s. 2929.

⁷⁹ Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5504.

⁸⁰ Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5504-5505.

⁸¹ Doktrinde somut tehlikeyi netice kapsamında değerlendirmeyip objektif cezalandırılabilme şartı olarak kabul eden yazarlar da bulunmaktadır. Bu görüşün benimsenmesi halinde tehlike kast kapsamında yer almamaktadır. Bu nedenle tehlike öngörülmemiş olsa bile suç tamamlanabilecektir. Bu görüşler hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız, Özgenç, s. 223; Memiş Kartal, *Özel Ceza Hukuku*, s. 132; Koca/Üzülmez, s. 121.

⁸² Memiş Kartal, *Özel Ceza Hukuku*, s. 133.

C. Hukuka Aykırılık Unsuru

Olayda; kanunun emrini icra, hakkın icrası veya meşru savunmanın şartları oluşmuşsa eylem hukuka uygun bir hal alır⁸³. Bununla birlikte suçun bir hukuka uygunluk nedeniyle bağdaşmayacağına ilişkin bir görüş de bulunmaktadır⁸⁴. Hukukumuzda hayvanların dövüştürülmesi yasal değildir. Bu nedenle hayvan dövüşü esnasında bir tehlike ortaya çıkarsa failin TCK m. 177 uyarınca da sorumluluğu yoluna gidilebilir⁸⁵.

Serbest bırakılmış bir hayvanın tahrik edilmesi nedeniyle tehlike ortaya çıkmışsa suç oluşmayacaktır⁸⁶.

Burada hukuka uygunluk hali içerisinde olduğunu bilmeden TCK m. 177'deki hareketi gerçekleştiren kişinin durumu üzerinde ayrıca durulmalıdır. Örneğin olayda meşru savunma şartları oluşmuş ve kişi bunu bilerek hareketi sergiliyorsa, meşru savunma hükümlerinden faydalanabilir. Fakat meşru savunma şartları oluşmakla birlikte kişi eylemi gerçekleştirirken bunu bilmiyorsa, kişinin hukuka uygunluk halinden yararlandırılıp yararlandırılmayacağı konusu tartışmalıdır. Birinci görüşe göre kişi bilmiyor olsa bile hukuka uygunluk sebebinin olaya uygulanması gerekir⁸⁷. İkinci görüşe göreyse kişi hukuka uygunluk hali içerisinde olduğunu bilmediği için neticenin taşıdığı haksızlık ortadan kalkmakta fakat fiilin ifade ettiği haksızlık varlığını korumaktadır. Bu nedenle kişi teşebbüsten sorumlu tutulmalıdır⁸⁸. Üçüncü görüşe göreyse fail tamamlanmış olan suçtan sorumlu tutulmalıdır⁸⁹. Örneğin bir köpeğin serbest bırakılması veya kontrol altına alınmasının ihmal edilmesi üzerine bu köpeğin birini saldırıdan kurtardığı olayda benimsenen görüşlere göre farklı sonuçlar ortaya çıkacaktır. İlk görüşe göre saldırıya uğrayan kişiyi kurtaran köpek tehlike ortaya çıkarsa bile olaya hukuka uygunluk nedeninin uygulanması gerekir. İkinci görüşe göre; hukuka uygunluk nedeninin olduğu bilinmediği için fiilin taşıdığı haksızlık devam etmektedir ve failin teşebbüsten sorumlu olması gerekmektedir. Suçu sırf hareket suçu olarak kabul eden görüşe katıldığımız için TCK m. 177'ye teşebbüs hükümleri uygulanamaz. Bundan dolayı hukuka uygunluk hali içerisinde olan fakat bunu bilmeyen failin cezalandırılmaması gerektiği kanaatindeyiz⁹⁰.

Suç belirtildiği üzere icrai ya da ihmali hareketin icrasıyla gerçekleşmektedir. İcrai hareket hayvanın serbest bırakılması, ihmali hareketse kontrol altına alınmada ihmal gösterilmesi şeklindedir. Bir kanun emri için hayvan serbest bırakılmış ve tehlike ortaya çıkmışsa olaya hukuka uygunluk hali uygulanabilir. Polisin köpek kullanması buna örnek gösterilebilir⁹¹. Kontrol altına almada ihmal gösterme durumundaysa, hareketin tabiatı gereği “kanunun emrini icra” hukuka

⁸³ Memiş Kartal, *Özel Ceza Hukuku*, s. 133-134.

⁸⁴ Hafizoğulları/Özen, s. 39.

⁸⁵ Memiş Kartal, *Özel Ceza Hukuku*, s. 134.

⁸⁶ Hafizoğulları/Özen, s. 38.

⁸⁷ Demirbaş, Timur. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 16. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 222.

⁸⁸ Akbulut, s. 532; Koca/Üzülmez, s. 271-272.

⁸⁹ Heinrich, I, s. 208,260,261, Naklen, Akbulut, s. 532.

⁹⁰ Akbulut konuyu taksirle işlenen suçlar açısından değerlendirdiğinde taksirli suça teşebbüsün cezalandırılmıyor olması nedeniyle bu durumda faile ceza verilmemesi gerektiği görüşündedir. Bakınız, Akbulut, s. 533.

⁹¹ Memiş Kartal, *Özel Ceza Hukuku*, s. 133.

uygunluk sebebinden faydalanılması mümkün değildir. Çünkü maddeden, kontrol altına alma zorunluluğu doğmasına rağmen ihmali davranışın sergilendiği anlamı çıkmaktadır.

Bir hakkın icrası için hayvan serbest bırakılmışsa ve tehlike ortaya çıkmışsa yine eylemin hukuka uygun olduğunun kabulü gerekir⁹². Kontrol altına almada ihmal gösterme durumundaysa yine yapılması gereken bir davranışı yapmama anlamı olduğu için bu hukuka uygunluk nedeninin olaya uygulanamayacağı kanaatindeyiz.

Fail başlığında sahipsiz hayvanların rehabilite sürecini yürüten görevlilerin suçun faili olabileceği ifade edilmişti⁹³. Görevliler 5199 sayılı Kanun'un emri gereği rehabilite edilen hayvanları serbest bırakmaktadır. Bu şekilde serbest bırakılan hayvanların meydana getirdiği tehlikeler açısından olaya kanun emrini icra hukuka uygunluk nedeninin uygulanması gerekir.

Yargıtay bir kararında; açık arazide otlayan koyunların yanında serbest bırakılan çoban köpeklerinin başkasının koyunlarına zarar verdiği olayda bunun mutata bir uygulama olduğuna, TCK m. 177'nin unsurlarının olayda gerçekleşmediğine karar vermiştir⁹⁴. Kanaatimizce çoban köpeklerinin bu şekilde açık arazide serbest bırakılmaları 4322 sayılı Mera Kanunu m. 11 ile tanınan otlatma hakkının bir gereği olan mutata bir uygulamadır. Burada köpeklerin bir insan ya da hayvan açısından tehlike ya da zarar oluşturacağına öngörülmesi durumunda bunun engellenmesi için hareket edilmesi gerekir. Olayı konumuz açısından değerlendirdiğimizde olayda "hayvanın kontrol altına alınmasında ihmal gösterme" hareketinin gerçekleştiği kanaatindeyiz. Buradan hareketle hukuka uygun şekilde serbest bırakılan hayvanın kontrol altına alınmasını gerektiren bir durum meydana gelmiş ve bir tehlike oluşmuşsa suçun ihmali hareketinin işlendiğinin kabulü gerekir.

IV. KUSURLULUK

Failin meydana getirdiği haksızlık nedeniyle sorumlu tutulabilmesi için failde *kusur yeteneğinin bulunması*, olayda *kusurluluğu kaldıran bir nedenin bulunmaması* ve failde *haksızlık bilincinin bulunması* gerekir⁹⁵.

Ağır ve muhakkak bir tehlikeyle karşı karşıya kalan kişinin gözetimi altında bulunan hayvanı bu tehlikeden kurtulmak amacıyla serbest bırakması ya da hayvanı kontrol altına alma noktasında ihmal göstermesi durumunun da ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Buna göre yangında ölmeleri için hayvanlarını serbest bırakan ya da yine karşı karşıya kaldığı tehlike nedeniyle suçun ihmali hareketini sergileyen kişinin durumunun TCK m. 25/2'de düzenlenen zorunluluk hali kapsamında değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

⁹² Memiş Kartal, *Özel Ceza Hukuku*, s. 133.

⁹³ Taşkın, kamusal alan içerisinde büyük bir köpeğin serbest bırakılmasıyla suçun oluşacağı görüşündedir. Bakınız, Taşkın, s. 78.

⁹⁴ Yargıtay 8. CD., 18.10.2018, E. 2017/24869, K. 2018/11187. www.lexpera.com.tr, (Erişim Tarihi: 10.03.2023).

⁹⁵ Akbulut, s. 618-619.

V. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

A. Teşebbüs

Suçun tamamlanabilmesi için öngörülen hareketlerden birinin yapılması yeterli olup suç teşebbüse elverişli bir suç değildir⁹⁶. Bir görüşe göreyse; seçimlik hareketlerden ihmali olanın icra edilmesi durumunda ihmali suçlara teşebbüs olamayacağı gerekçesiyle olaya teşebbüs hükümleri uygulanamazken icrai hareketin yapılması durumunda teşebbüs hükümlerinin olaya uygulanması mümkündür⁹⁷.

B. Suçların Birleştirilmesi

TCK m. 177 bir tehlike suçu olup, hareketin ardından bir zararın ortaya çıkması durumuna ilişkin farklı görüşler vardır. Bir görüşe göre zarar suçları ve tehlike suçları arasında asli norm-tali norm ilişkisi bulunmaktadır. Failin hareketi sonrasında bir zarar ortaya çıkmışsa fail artık bu zarardan sorumlu tutulmalıdır⁹⁸.

Bununla birlikte; tehlike suçunun zarar suçuna göre tali norm olduğu yönündeki görüşü kabul etmeyen, bu gibi durumlarda mağduru ve konusu farklı birden fazla suçun var olduğunu kabul eden bir görüş de bulunmaktadır⁹⁹. TCK m. 177'deki şartlar gerçekleştikten sonra hayvanın ölüm ya da yararlanmaya sebep olması durumunda tek hareket sonucunda birden fazla netice meydana geldiği için olayın TCK m. 44 uyarınca çözülmesi ve failin cezası ağır olan suçtan sorumlu tutulması gerektiği yönünde görüşler bulunmaktadır¹⁰⁰. TCK m. 177'deki hareket icra edildikten sonra hayvan bir kişiye zarar verirse burada iki ayrı suçun peş peşe işlendiği ve olaya fikri içtima hükümlerinin uygulanmaması gerektiği yönünde de bir görüş bulunmaktadır¹⁰¹. Yine burada asli norm-tali norm ilişkisini kabul etmekle birlikte kasten işlenen tehlike suçu ile taksirle işlenen zarar suçu arasında bu ilişkinin kabul edilmemesi gerektiği yönünde de görüş bulunmaktadır. Görüş uyarınca, olayda soyut tehlike suçuyla zarar suçu farklı hukuki değeri koruyorsa sorunun fikri içtima hükümlerine göre çözülmesi gerekir¹⁰². Burada zarar suçu ile tehlike suçu unsurları kıyaslanarak bir sonuca ulaşılması gerektiği ve iki suçun mağduru ve konusu farklı ise olayın fikri içtima hükümleri uyarınca çözülmesi gerektiği kanaatindeyiz.

İlk görüşe göre; zarar oluşmuşsa failin TCK m. 177 uyarınca sorumluluğu yoluna gidilmemesi gerekir. Failin eyleminin niteliğine göre olaya TCK m. 85, m. 89, m. 83, ya da m. 88 uygulanabilir¹⁰³. Örneğin fail hayvana “saldır” komutunu vermiş ve hayvan saldırmışsa meydana

⁹⁶ Hafizoğulları/Özen, s. 37; Memiş Kartal, *Özel Ceza Hukuku*, s. 132; Bahadır, s. 604; Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5505; Yenerer Çakmut s. 941.

⁹⁷ Taşkın s. 81.

⁹⁸ Önder, s. 455; Hakeri, Hakan. *Ceza Hukuku Genel Hükmeler*, 22. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, s. 636-637.

⁹⁹ Akbulut, s. 879.

¹⁰⁰ Akbulut, s. 341; Yenerer Çakmut s. 942.

¹⁰¹ Malkoç, s. 2928.

¹⁰² Doğan, s. 198-199.

¹⁰³ Malkoç, s. 2929; Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5505; Sanığın köpeği tarafından mağdurun yaralandığı olayda Yargıtay sanığın sadece taksirle yaralamadan sorumlu tutulması gerektiği bunun yanında TCK m. 177 uyarınca ayrıca sorumluluğu yoluna gidilmemesi gerektiğini belirtmiştir. Yargıtay 12. CD., 12.5.2016, E. 2016/3056, K. 2016/8473. www.lexpera.com.tr (Erişim Tarihi: 10.03.2023).

gelen zarar nedeniyle, icrai hareketle ve kasten hareket etmiş olur¹⁰⁴. Failin hareketi; hem TCK m.177 hem de bir zarar suçunun oluşmasına neden olmuşsa ve zarar suçu nedeniyle failin cezalandırılması şikâyet yokluğu gibi bir nedenle mümkün değilse failin TCK m. 177 uyarınca cezalandırılması gerekir¹⁰⁵.

Suçla ilişkin bir kararda; sanık köpeğini serbest bırakmış, ortadan kaybolan köpeğe başkasının koyunlarına zarar vermiştir. Yargıtay sanığın sadece TCK m.177'den dolayı sorumlu olduğuna karar vermiştir. Karara muhalif kalan üyeyse başıboş bırakılan bir köpeğin başkalarının malına zarar verme olasılığının var olduğunu ifade ederek karara katılmamıştır¹⁰⁶. Özellikle yakın çevrede insan ya da hayvanların olduğu bir yerleşim yerinde köpeğin serbest bırakılması sonucunda bir zarar verilirse olası kast ile hareket edildiğinin kabulü gerekir. Burada olaya fikri içtima hükümleri uygulanarak TCK m. 177 yerine mala zarar verme suçu uyarınca failin sorumluluğuna gidilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Birden fazla hayvan nedeniyle bir tehlikenin doğmasına sebep olunması halinde tek suç oluşmuştur. Bununla birlikte hayvanlar farklı zaman ve yerde farklı tehlikeler oluşturmuşsa burada TCK m. 177'nin birden fazla işlendiğinin kabulü gerekir¹⁰⁷.

Hayvanın sokağa terk edilmesi 5199 sayılı Kanun m. 28/1-j ile “Ev Hayvanını Sokağa Terk Etmek” ve geçici m. 3 ile “Tehlike Arz Eden Hayvanı Sokağa Terk Etmek” olmak üzere iki farklı maddede kabahat olarak düzenlenmiştir. Terk etme fiili TCK m. 177’de ifade edilen hareketlerin özel bir halini oluşturmaktadır¹⁰⁸. Sokağa terk edilen hayvan tehlike arz eden ırktan bir hayvansa, suçu potansiyel tehlike suçu olarak kabul eden görüşe göre; hem 5199 sayılı Kanun geçici m. 3’teki terk kabahati hem de TCK m. 177’deki suç oluşmakta, fakat TCK m. 177’nin olduğu her durumda bu kabahat oluşmamaktadır¹⁰⁹. Kabahatler Kanunu m. 15/3’teki düzenleme uyarınca hareket aynı zamanda kabahat ve suç niteliğindeyse burada yalnızca suçtan dolayı yaptırım uygulanması gerekir. Bu nedenle terk durumunda olduğu gibi eylem hem bir kabahat hem de TCK m. 177’deki suçu oluşturuyorsa sadece TCK m. 177 uyarınca kişinin sorumluluğu yoluna gidilmesi gerekir¹¹⁰. TCK m. 177’nin somut tehlike suçu olduğunun kabulü halinde hayvanın sokağa terk edilmesi durumunda tehlike oluşmamışsa fail 5199 sayılı Kanun uyarınca kabahatten sorumlu tutulmalı, başkalarının hayatı ya da sağlığı üzerinde tehlike oluşturması halindeyse TCK m. 177 uyarınca sorumluluğu yoluna gidilmelidir¹¹¹.

¹⁰⁴ Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5506; Yargıtay, köpeğini kolluk görevlilerinin üzerine salan sanığa ilişkin olarak TCK m. 265/1 uyarınca sorumluluğu yoluna gidilmesi gerektiği, sanığın ayrıca TCK m. 177 uyarınca cezalandırılmayacağını ifade etmiştir, Yargıtay 8. CD., 10.2.2014, E. 2014/909, K. 2014/2600. www.lexpera.com.tr, (Erişim Tarihi: 10.03.2023).

¹⁰⁵ Yargıtay 8. CD., 2.11.2015, E. 2015/8683, K. 2015/23783, www.lexpera.com.tr, (Erişim Tarihi: 10.03.2023); Yargıtay 12. CD., 10.9.2015, E. 2014/21883, K. 2015/13133. www.lexpera.com.tr, (Erişim Tarihi: 10.03.2023).

¹⁰⁶ Yargıtay 8. CD., 1.3.2018, E. 2017/15053, K. 2018/2242. www.lexpera.com.tr, (Erişim Tarihi: 10.03.2023).

¹⁰⁷ Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5506.

¹⁰⁸ Kılıç, s. 636.

¹⁰⁹ Kılıç, s. 636-637.

¹¹⁰ Kılıç, s.637.

¹¹¹ Kılıç, s. 638.

C. İştirak

Suç özgü suç niteliğinde olduğu için ancak yükümlülük altındaki kişiler suçun faili olabilir. Yükümlülük altında olan kişiler birden fazlaysa müşterek faillik söz konusu olabilir¹¹². Hayvana ilişkin olarak madde kapsamında ifade edilen yükümlülük altında olmayan kişilerse TCK m. 40 gereği şerik olarak suça iştirak edebilirler¹¹³. Suç, gerçek özgü suç niteliğinde olduğundan yükümlülük altında olmayan fakat suça iştirak eden kişiler fail gibi cezalandırılmayacaktır¹¹⁴.

VI. YAPTIRIM VE YARGILAMA

TCK'da suça ilişkin olarak altı aya kadar hapis ya da adli para cezası öngörülmüştür. Kanunda suç için seçimlerlik ceza öngörülmüştür. Hükmolunan hapis cezasının TCK m. 50 uyarınca adli para cezası dışındaki seçenek tedbirlere çevrilmesi mümkündür¹¹⁵. Adli para cezasına hükmolunması halindeyse TCK m. 52 uyarınca hareket edilmesi gerekir¹¹⁶. Hükmolunan hapis cezasının ertelenmesine karar verilebilirken adli para cezasının ertelenmesine karar verilemez¹¹⁷.

Suç resen araştırılan bir suçtur¹¹⁸, TCK m. 75 uyarınca önödeme kapsamındadır¹¹⁹. Yargılamaya yetkili mahkemeyse asliye ceza mahkemeleridir¹²⁰. CMK m. 251/1 uyarınca basit yargılama usulüne tabidir. 2012 ve 2022 yılları arasındaki istatistiklere bakıldığında TCK m. 177'ye ilişkin en az 2017 yılında 2.366, en fazla 2012 yılında 2.935 tane dosyanın olduğu görülmektedir. Bu veriler suçun hala toplumda bir ihtiyacı karşıladığı ve suça ilişkin düzenlemenin varlığını koruması gerektiği sonucuna bizi götürmektedir¹²¹.

SONUÇ

TCK m. 177 özgü suç niteliğinde bir suç olup fail hayvanı gözetimi altında bulundurmakla yükümlü olan kişidir. Güncel Danıştay kararları ışığında 5199 sayılı Kanun uyarınca sahipsiz hayvanları rehabilite etme yükümlülüğü altında olan kişilerin sahipsiz hayvanlar tarafından meydana getirilen tehlikeler açısından sorumlulukları değerlendirildiğinde; ihmali hareket açısından fiziksel olarak hareket imkanının bulunmaması, icrai hareket açısından ise kanunun emrini icra hukuka uygunluk nedeninin var olması nedeniyle cezalandırılmaları gerektiği kanaatindeyiz. Buna göre özel hukuk kişinin gözetimi altında bulunan hayvan tarafından meydana getirilen tehlikeler hakkında TCK m. 177 uygulanabilmekteyken, başıboş hayvanlar tarafından meydana getirilen tehlikeler TCK m. 177 kapsamında değerlendirilememektedir. Karşılaştırmalı hukuka bakıldığında hayvanların başıboş bir şekilde yerleşim yerlerinde dolaşmasının benimsenmediği görülmektedir. Keza AİHM Türkiye'ye ilişkin bir kararında

¹¹² Taşkın, s. 83.

¹¹³ Taşkın, s. 83; Yenerer Çakmut, s. 943.

¹¹⁴ Akbulut, s. 420.

¹¹⁵ Yenerer Çakmut, s. 944.

¹¹⁶ Yenerer Çakmut, s. 944.

¹¹⁷ Yenerer Çakmut, s. 944.

¹¹⁸ Yaşar/Gökcan/Artuç, s. 5506.

¹¹⁹ Memiş Kartal, *Özel Ceza Hukuku*, s. 136.

¹²⁰ Bakınız, 5235 sayılı Kanun m. 11.

¹²¹ Adalet Bakanlığı E-15705087-252.02-79529 Sayı ve 15.03.2023 Tarihli cevap yazısı.

yerleşim yerlerindeki başıboş hayvanların meydana getirdiği zararları önlemek açısından devletin pozitif yükümlülüğünün bulunduğunu belirtmiştir. Devletin aynı şekilde başıboş hayvanlar tarafından yerleşim yerlerinde meydana getirilen tehlikeleri önleme noktasında da bir yükümlülüğünün bulunduğunu kabul etmek gerekir. Bu noktada çelişkinin giderilmesi için TCK m. 177’de değil hayvanların yerleşim yerlerinde başıboş dolaşmasını mümkün kılan 5199 sayılı Kanunda bir değişiklik yapılması gerekmektedir. Bu yol AİHM içtihatlarıyla da aynı doğrultuda bir çözüm yolu olacaktır.

Ağırlıklı görüş suçun konusunun hayvan olduğu yönündedir. Bu çalışmada suçun konusunun tehlikeyle karşı karşıya kalan kişi olduğu görüşü benimsenmiştir.

Kanaatimizce suç soyut tehlike suçu niteliğinde olup suça teşebbüs hükümleri uygulanamaz ve bir netice gerçekleşmemiş olsa bile suç tamamlanır.

TCK m. 177 bir tehlike suçudur. Failin hareketi sonrasında bir zarar ortaya çıkarsa asli normal norm hükümleri mi yoksa fikri ictima hükümleri mi olaya uygulanmalıdır noktasında farklı görüşler vardır. Hareket sonrasında zararın ortaya çıkması halinde, TCK m. 177 ve zarara ilişkin düzenlemenin olduğu suç türü arasında bir karşılaştırma yapılarak suçların mağdur ve konu unsurlarında farklılık olması durumunda olayın fikri ictima hükümleri uyarınca çözülmesi gerektiği kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

Adalet Bakanlığı, E-15705087-252.02-79529 Sayı ve 15.03.2023 Tarihli cevap yazısı.

Akbulut, Berrin. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 8. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021.

Akkoyunlu, Sencer Abdullah. “Mahalli İdarelerin Sokak Köpeklerinin Verebileceği Zararlar ile İlgili Yükümlülükleri ve Bu Yükümlülüklerin Mahalli İdareler Arasındaki İlişkiler Bakımından Değerlendirilmesi”, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 27, S. 46, 2022 s. 3-63, (Erişim Tarihi: 10.03.2023).

Aydoğdu, Murat/Meral, Ö. Oğuzhan. “Sahipsiz Köpeklerin Popülasyonunun Kontrol Altına Alınması ve Buna İlişkin Hukuki Altyapının Oluşturulması”, *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, C.21, S. Özel Sayı, 2019, s. 2129-2159, <https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2019/09/MURAT-AYDOGDU-OGUZHAN-MERAL.pdf>, (Erişim Tarihi: 25.07.2023).

Bahadır, Uğur. “Hayvanın Tehlike Yaratabilecek Şekilde Serbest Bırakılması (TCK m. 177)”, *TAAD*, C. 7, S. 24, Ocak 2016, s. 599-619, <https://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php>, (Erişim Tarihi: 10.03.2023).

Bekar, Elif. *Objektif Cezalandırılabilme Koşulları Bağlamında Türk Ceza Kanunu’nda Yer Alan Suçlar*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017. ((Lexpera), Erişim Tarihi: 23.03.2023)

-
- Demirbaş, Timur. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 16. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- Doğan, Koray. “Tehlike Suçu ile Zarar Suçları Arasındaki Suçların İçtima Sorunu”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S. 16, 2014, s. 179-208.
- Ersoy, Uğur. “Ceza Hukukunun Gri Alanı: Tehlike Suçları”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, C. 11, S. 41, 2020, s. 27-64, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1491393>, (Erişim Tarihi: 23.03.2023).
- Hafızoğulları, Zeki/Özen, Muharrem. *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar*, 3. Basım, US-A Yayıncılık, Ankara, 2017.
- Hakeri, Hakan. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 22. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.
- Kandır, Emine Hesna. “Sokakların Yuvasız Sakinleri”, *Ayrıntı Dergisi*, C. 2, S. 21, 2014, s. 7-14. <https://dergiayrinti.com/index.php/ayr/article/view/456/805>, (Erişim Tarihi: 10.03.2023).
- Kılıç, Ahmet. "Tehlike Arz Eden Hayvanı Sokağa Terk Etme Kabahatinin İçtima Hükümleri ve Non Bıs In Idem İlkesi Bağlamında Değerlendirilmesi", *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 2, Aralık 2022, s. 629-646, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2563295>, (Erişim Tarihi: 10.03.2023).
- Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 14. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- Maden, Mehmet. “Bir Tehlike Suçu Olarak “Gürültüye Neden Olma” (TCK, m. 183) ve Tehlike Suçlarına İlişkin Genel Tespitler”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XXV, S. 1, 2021, s. 431–470, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1546662>, (Erişim Tarihi: 10.03.2023).
- Malkoç, İsmail. *Açıklamalı Türk Ceza Kanunu*, Cilt 3, Sözkese Matbaacılık, Ankara, 2013.
- Memiş Kartal, Pınar. “Türk Ceza Hukukunda Hayvanın Tehlike Yaratabilecek Şekilde Serbest Bırakılması veya Kontrol Altına Alınmasında İhmal Suçu (TCK. m.177)”, *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan, C. 21, S. Özel Sayı, 2019, s. 327-348, <https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2019/09/PINAR-MEMIS-KARTAL.pdf>, (Erişim Tarihi: 23.03.2023).
- Memiş Kartal, Pınar. *Özel Ceza Hukuku -Cilt V- Genel Tehlike Yaratan, Çevreye Karşı ve Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar (TCK m. 170 - 196) (Özel Ceza Hukuku)*, “Hayvanın Tehlike Yaratabilecek Şekilde Serbest Bırakılması”, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 123-136.
- Önder, Ayhan. *Ceza Hukuku Dersleri*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1992.
- Özgenç, İzzet. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 16. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

- Parlar, Ali/Hatipoğlu, Muzaffer. *Uygulamada Sulh Ceza Davaları (Açıklamalı-İçtihatlı)*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2003.
- Taşkın, Ozan Ercan. “Genel Tehlike Yaratan Suçlara İki Örnek: İnşaat veya Yıkımla İlgili Emniyet Kurallarına Uymama ve Hayvanın Tehlike Yaratabilecek Şekilde Serbest Bırakılması Suçları”, *Ceza Hukuku Dergisi*, C. 11, S. 32, Aralık 2016, s. 63-86.
- Short survey of the main judgments and decisions delivered by the Court in 2011, https://www.echr.coe.int/d/short_survey_2011_eng?p_1_back_url=%2Fsearch%3Fq%3Dstray%2Bdoag, (Erişim Tarihi: 25.07.2023).
- Ünal, Osman Gazi. “Tehlike Suçu ve Zarar Suçu Arasındaki Suçların İctimai Konusunun Uzlaştırma Kurumu Bakımından Sonuçları”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 30, S. 2, 2022, s. 859-902, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1882513>, (Erişim Tarihi: 10.03.2023).
- Yaşar, Osman/Gökcan, Hasan Tahsin/Artuç, Mustafa. *Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*, Cilt 4, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.
- Yenerer Çakmut, Özlem. “Türk Ceza Yasası'nda Hayvanın Tehlike Yaratabilecek Şekilde Serbest Bırakılması Suçu (TCK m.177)”, *Prof. Dr. Mehmet Akad'a Armağan*, Der Yayınları, İstanbul 2012, s. 929-946.
- Yenisey, Feridun/Plagemann, Gottfried. *Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch*, Beta Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2015.
- Yılmaz, Ejder. *Hukuk Sözlüğü*, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2005.